

**СРПСКА АКАДЕМИЈА ОБРАЗОВАЊА -
БЕОГРАД**

**Академик Босиљка Ђорђевић
Проф. др Данимир Мандић**

**ЖИВОТ И ДЕЛО
МЛАДЕНА ВИЛОТИЈЕВИЋА
(поводом осамдесетогодишњице живота)**

Београд, 2016.

Иниресум

**ЖИВОТ И ДЕЛО АКАДЕМИКА МЛАДЕНА
ВИЛОТИЈЕВИЋА**

Издавачи:

Српска академија образовања - Београд

Универзитет у Београду - Училишки факултет

Лектор:

Чедо Недељковић

Компјутерски слој:

Анелина Сирахић

Штампа: Центар за образовну технологију

Београд

Садржај

Др Босилка Ђорђевић	
МЛАДЕН ВИЛОТИЈЕВИЋ – ПРОМОТЕР НОВИХ	
ИДЕЈА И МОДЕЛА РАДА У ОБРАЗОВАЊУ	5
Проф. др Данимир Мандић	
НАЈТЕЖЕ А НАЈЛЕПШЕ ЈЕ БИТИ ЧОВЕК.....	15
Б И О Г Р А Ф И Ј А.....	18
Б И Б Л И О Г Р А Ф И Ј А.....	23
I Књиге (монографије, уџбеници)	23
б) Брошуре, приручници, документација	26
II Чланци у зборницима и часописима (избор	
важнијих чланака).....	26

Др Босилка Ђорђевић

Српска академија образовања
Београд

**МЛАДЕН ВИЛОТИЈЕВИЋ – ПРОМОТЕР
НОВИХ ИДЕЈА И МОДЕЛА РАДА У
ОБРАЗОВАЊУ**

Да би неко способан, креативан и вредан, из малог места (из "провинције"), стигао у велики град и у њему постао признат и познат, у најмању руку, мора да буде двоструко бољи да би био исти. (Листа таквих примера у нас и у свету је велика).

Зашто је ово стављено на почетак овог прилога? То је учињено зато што професор Младен Вилотијевић спада у ту групу људи. За то постоји читав низ разлога (или фактора) који су познати, али их у данашње време треба поновити: друштвено-политички, финансијски, породични, административни и други. Посебно су значајни друштвени разлози који су најчешће и највећа препрека на том дугом и напорном животном путу. Још делују и предрасуде о томе ко може да постане признат и познат у већој културној средини. Пре свега, важни су "корени", то јест одакле је ко и чији је, ко му стоји иза леђа да олакша тај мукотрпан и континуирани пут ка успеху. Па, иако је тако, делују и неки други фактори који успевају да савладају и преброде бројне препреке, а то су: позитивни друштвени и лични циљ које талентовани и креативни појединац жели да оствари у животу, потреба да на ширем плану манифестује све своје потенцијале, снажна унутрашња мотивација као покретач за такве напоре.

Шира друштвена заједница одређује смер који је за њу важан. Међутим, друштвени циљеви су различити, променљиви у различито време. За данашње време, циљеви су једноставни и јасни: одговорити на потребе (и захтеве) тржишта, унапређење производње и профит. То у великој мери ограничава манифестовање *различитих талената* који се формално признају, али су далеко од оних правих. Нарочито је глобализација, као светски економско-друштвени (и политички) процес, унела велике промене у све сегменте живота па и у манифестовању различитих способности талената. У таквим околностима, многи талентовани појединци на свом путу су ускраћени у манифестовању свих својих потенцијала и тежњи. Такве групе и појединци остају на маргини интересовања друштвеног живота, а друштво осиромашено, за многе људске тежње и радости.

Али, вратимо се на почетак.

Професор др Младен Вилотијевић је из малог места (село код Рогачице – Западна Србија), из бројне сеоске породице, успео је да прође цео тегобан пут, од сеоске школе, преко учитељске, Филозофског факултета у Сарајеву, где је магистрирао (1975) и докторирао (1981). Он је постепено савлађивао бројне препреке, стицао знања и сазнања у области којој није поклањана посебна друштвена брига: у области образовања и васпитања. Он је био промотер савремених идеја, нових начина и модела рада у школи и изван ње (таксономије васпитних циљева, тимске наставе и микронаставе, оптимализације наставног процеса, комуникације у настави, закона у дидактици и др). Посебно је разматрао дидактичке теорије и теорије учења како се разматрају и примењују у Европи. Он уме да окупи најбоље колеге и сараднике и да оствари давно жељени циљ: да учитељи стекну што квалитетније, савремено образовање, како би радили боље, успешније и са више поштовања од стране друштвене заједнице. Тај давно жељени циљ је постепено и темељно припреман:

отварани су учитељски факултети као наставно-научне институције (1993), да би стали "раме уз раме" са познатим, старим факултетима у свим елементима у знању, социјалном статусу, награди за рад и др. Од учитељске струке, затим учитељске академије (1980), у којој је био и директор (од 1982-1993), професор Младен Вилотијевић је био иницијатор и "душа" свих промена, уз сарадњу осталих колега.

У то тешко време, поред велике оскудице и других тешкоћа, није било лако достићи тај циљ. Веома срећна околност је била што је у то време министар просвете био др Данило – Дача Марковић, професор Факултета политичких наука, који је препознао значај отварања Учитељског факултета за квалитетнији рад учитеља (наставника). И сам из малог места (Беле Паланке), професор Марковић је одлично познавао прилике и потребе сиромашног и неразвијеног дела Србије и здушно је прихватио овај предлог. Било је и оних који су били против овог предлога, не само због општег сиромаштва и тешких прилика у Србији, већ и због схватања да учитељима није неопходно високо образовање, заборављајући при том да је основна (осмогодишња или деветогодишња) обавезна школа основа за напредак свих житеља Србије, без обзира чиме ће се касније бавити.

За сваку уређену државу образовање је стратешко питање будућности, општег економског и културног напредовања. То, међутим, није зауставило достизање давно замишљеног циља. Стручна група, на челу са професором Вилотијевићем, обавила је све неопходне припреме како би нови факултет добио своје место и прави значај.

Нови факултет је био прави изазов за даровитог и креативног професора М. Вилотијевића и дошао је у његово најбоље време, као искусног и доказаног педагога.

Овај период рада и активности, професор Вилотијевић је усмерио у следећим правцима:

1. савремена и квалитетна настава;
2. преуређење и уређење здања Учитељског факултета;
3. припремање и издавање уџбеника, монографија и других књига наставника овог факултета како би образовање студената било према савременим стандардима;
4. већ од почетка рада, преко мањих и већих пројеката изван наставе, проучавана су различита питања и проблеми који или нису темељно проучавани или уопште нису разматрани;
5. властити стручни, педагошки рад и проучавање.

1. Појава нових технологија посебно образовне технологије, брига професора М. Вилотијевића је била усмерена на мењање начина рада у настави. Он је постепено уводио интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ уз примену и коришћење електронских медија, дигиталне библиотеке, електронског ментора и сл. што је створило и другачији начин рада у настави и у раду наставника и студената. За нова наставна средства и нове моделе учења, професор Вилотијевић је ангажовао и стручњаке који су добро познавали савремену образовно-информативну технику и њену адекватну примену у раду са студентима.

2. Припремљени су дугорочни планови за преуређење здања факултета. Факултет је, према различитим облицима рада, постепено постајао функционалнији и у настави и у укупном деловању. У делу своје активности, професор М. Вилотијевић је показао све своје педагошке и естетске квалитете. Унутрашњи простор здања је преуређен и уређен да они који су познавали простор учитељске школе и педагошке академије, не би веровали да је то исти простор само другачије распоређен. Окупивши људе различитих стручних профила, овај тим је искористио сваки део зграде: подруме, учионице,

ходнике, поткровље и сваки кутак, да би унутрашњи простор био и функционалнији и естетски савремено уређен и опремљен, у коме је право задовољство радити и учити. Преуређени простор садржи: кабинете за предметне наставнике, два амфитеатра (већи и мањи) за различите потребе, две специјалне учионице, библиотеку, простор за клуб студената, простор за клуб наставника, простор за штампање и издавање уџбеника и других текстова и књига. Постепено и осмишљено, преуређење и уређење унутрашњег простора представља пример како се од истих квадрата, уз дугорочно планирање и визију будућности, уз креативност и заједничке напоре, може створити изузетно и пријатно место за рад и живот. Овај факултет би могао бити пример и модел за многе институције, не само у нас већи много шире.

3. Издавање уџбеника и других публикација био је задатак (и обавеза) за све наставнике овог факултета. Колико је у овом делу рада постигнуто показује списак свих публикација који се налази у прилогу. Број је заиста импресиван.

4. Већ од почетка, активност професора Вилотијевића је била усмерена и на проучавање појединих питања и проблема који би могли да допринесу потпунијем напретку факултета. Са групом колега и сарадника, издата је публикација под насловом *Експерименталне (огледне) школе у земљама Европе и САД* (Београд, 2001) са циљем да наставници добију шири увид шта и како се ради у свету, како се припремају и реализују промене и реформе, да би разумели властите тежње ка напретку и усавршавању властитог рада.

Други занимљив пројекат односио се на проучавање неуспеха даровитих ученика о чему се у нас није ништа озбиљније предузимало. Познато је да многи даровити и креативни ученици (појединци) на свом путу наилазе на препреке различитог карактера, које их обесхрабре у њиховом дару, због чега одустају од некад

постављених личних циљева и тежњи. Овај пројекат је обухватио различите делове Србије како би сазнања о неуспеху даровитих била што реалнија и потпунија и евентуални предлози за промене били што примеренији (1996). Проучавање је обухватило не само неуспех у школи већ и утврђивање могућих других узрока (извора) неуспеха: здравље ученика (што је разматрано са школским лекарима), њихове породице, услови у којима породица живи, средина у којој се налазе, с ким се друже и др.

Најзначајнији пројекат учитељских факултета је пројекат под насловом "Наша основна школа у будућности". У њему су учествовали: Београд, Јагодина, Врање, Призрен (а касније се укључио и Сомбор). Пројекат је рађен од 1996-1998. године у оквиру Заједнице учитељских факултета. Професор Младен Вилотијевић, носилац овог пројекта, саставио је тим различитих научно-истраживачких профила и нивоа: најбољих учитеља, наставника појединих наставних предмета основне и средње школе, професора различитих факултета и неке познате спољне сараднике факултета.

Ово је наведено због тога да би се видела озбиљност и темељност у овако важном и крупном задатку. Обављена су и парцијална испитивања у школама: наставника, ученика и њихових родитеља о плану и програму садашње основне школе. Посебно су биле значајне њихове примедбе, главне замерке и њихови предлози за промене. Резултати ових парцијалних истраживања су штампани у посебним књижицама које су биле доступне свима заинтересованима.

У пројекту "Наша основна школа будућности" детаљно су разрађена поједина поглавља, као: системско питање основне школе, концепција улоге наставника и улога ученика и др.

Главни део овог пројекта чине предлози и промене у плану и наставним програмима. Предложени су неки

нови предмети које је наметнуло време, уместо неких превазиђених, боље су распоређене обавезе ученика према разредима (узрасту), примереније су уређени часови наставне и активности изван наставе.

Основна школа је на тај начин сагледана као основа за даље учење и стицање практичних знања. Предложена су два модела: основна осмогодишња школа и основна деветогодишња школа (ако и када се оцени да је потребно и реално). Овај пројекат и књига о целокупном раду је изашла крајем 1998. године. Књига је остала незапажена у нашој јавности и то, по мом мишљењу, из два разлога: 1. незаинтересованост Министарства просвете и институција које се баве образовањем; у то време министар просвете пише и издаје књигу о – Јапану; 2. други битнији разлог је време у којем се књига о основној школи појавила. То је било време узбурканих политичких прилика (крајем 1998), а већ у пролеће 1999, НАТО алијанса је извршила агресију на нашу земљу што је изазвало општу пометњу чије су последице добро познате рушење земље, погибија становништва (војске и цивила), бомбе обogaћене уранијумом, касетне бомбе и сл. Било је питање опстанка, па појава једне књиге, ма каква она била, није имала никакав значај. Последице те агресије су и данас присутне, посебно у повећању малигних обољења.

Било је и других пројеката Учитељског факултета, а овом приликом смо поменули оне који су за нов, млад факултет значили прави изазов у настојању да се одговори на неке значајне промене. Професор Маден Вилотијевић је био покретач и промотер нових идеја, и учења, и начина рада, и другачијих односа међу наставницима, наставника и студената, наставника факултета и родитеља као и других.

Иако је овај темељан и озбиљан рад био друштвено незапажен, то не значи да за њега нису знали. Ускоро, после крупних политичких промена у нашој земљи, неки од предлога прилога овог пројекта дискретно су унесени у

"нове реформе" основне школе, која је била потпуно неприпремљена и хаотична, тако да је изазвала велику пометњу, нејасноћу у школама и неприпремљеним наставницима. Очигледно је да за реформе и веће подухвате није дошло време!

Нови талас промена био је, пре свега усмерен на високо школство преко Болоњске декларације, а основна школа је опет дошла на маргину интересовања нашег друштва. После петнаестак година дошли смо до стања у којем се налазимо: штрајкови наставника и рада у школама. У овим променама ученици и студенти су се нашли у најтежем положају. Родитељи су испуњени стрепњом и бригом за будућност њихове деце. Посебно је присутан страх и неспокојство око пријемног испита и других испита, а не само због изгубљеног времена и пропуштеног стицања знања које је данас и инструмент и кључ за будућност. Ништа мање бриге родитељи нису имали око трошкова образовања, него и великих финансијских проблема, нарочито око уписа на факултете.

Претходно излагање је имало за циљ да се види неуважавање наших битних потреба, реалних могућности и неопходних услова за озбиљне промене у било којој области, па и у области образовања и деце и младих. Неразумљива је и незаинтересованост САНУ за питање образовања и васпитања младе генерације. Ово је питање цивилизацијског напредовања земље и од стратегијског је значаја. Свака уређена земља, па и наша, води рачуна о томе. Наравно да су за САНУ најважнији научно истраживање и њихови резултати. Али образовање сваке нације је круна која у себи садржи одређене резултате свих појединачних научних области. Ни Одељење хуманистичких наука није показало интересовање за круцијално питање економско-социјалног напретка земље, иако се стално наглашава значај знања за будућност и улога младих у будућем животу земље.

5. Педагошко и шире деловање професора Младена Вилотијевића у почетку је било усмерено на организацијско-управљачка питања, а његове способности и искуства у томе су била драгоцене за отварање Учитељског факултета. Ништа мањи није био његов педагошки и научни рад и допринос у оквиру педагошких наука. О том делу његовог рада и живота излагаће стручњаци за поједине педагошке дисциплине, а овде ће бити дат само општи преглед и допринос тих радова на савремено гледање о томе *како* и *зашто* треба другачије радити према новим измењеним условима и могућностима. Професор М. Вилотијевић се оријентисао према ономе што је *ново, савремено* у дидактици и у настави.

Библиографија његових радова је импресивна. Професор Младен Вилотијевић је аутор 43 књиге, 6 брошура и око 200 стручних чланака у стручним часописима и зборницима. Аутор је око 20 јединица у енциклопедијским педагошким издањима. Његово најзначајније дело је тротомна *Дидактика* са 1. 455 страна (1999). Овај обимни рад (и уџбеник), по оцени најмеродавнијих стручњака, посебно др Јована Ђорђевића, који је тај рад оценио као допринос теорији и пракси наставе. Књига садржи следеће главне делове: 1. Предмет дидактике; 2. Дидактичке теорије и теорије учења; 3. Проблеми организације наставе. У овом тротомном раду аутор је изложио нове погледе и нов прилаз, нову структуру као и систематику наставних проблема. (Др Ј. Ђорђевић). У овом великом раду дошло је до изражаја наглашено интердисциплинарно и мултидисциплинарно схватање и приступ у проучавању и излагању великог броја дидактичких питања и проблема. Овај обимни рад штампан је у Београду, латинично издање у Сарајеву, а преведен је на руски језик и штампан је у Москви.

После излагања обимног и разноврсног рада професора Младена Вилотијевића, намеће се питање: како је

један човек (једна личност) у свом радном веку успео да уради много, различито и квалитетно?

За одговор на постављено питање, вратимо се на почетак овог текста. Да би неко способан, креативан и вредан, из малог места (из "провинције") стигао у велики град и у њему постао признат и познат, у најмању руку, мора да буде двоструко бољи да би био исти.

Професор Младен Вилотијевић је блистав пример оваквог пута ка успеху. Поред поменутих својстава, такав појединац има и нека друга својства и особености које се тек посредно запажају: снажну унутрашњу мотивацију, посвећеност раду и задацима, способност да окупи за сарадњу појединце различитог стручног профила, да буде онај који предлаже, нуди идеје, решења.

Професор Вилотијевић никад себе не ставља у први план да би се истицао. Он је скроман и посебно стрпљив да слуша саговорника, без обзира о коме се ради: колеги, сараднику, студенту, родитељу и другима. И онда када се не слаже са неким мишљењем, предлогом или критиком, наставља разговор и дискусију и успева да се договори око решења која најбоље одговарају укупним околностима. Поред поменутих особина, комуникативност и стрпљење су веома важна својства његове личности у окупљању колега и сарадника за различите активности које су на корист факултета или општег добра.

Проф. др Данимир Мандић

НАЈТЕЖЕ А НАЈЛЕПШЕ ЈЕ БИТИ ЧОВЕК

Парафразираћу једну мисао Иве Андрића који каже да кад нам неко постане близак, нама се чини као да смо га вазда знали и као да је одувек с нама био. Младена сам знао кад је био само Младен, без ДР и других титула што ми је било довољно да доживим његову претходну биографију, а његов каснији развојни пут могао сам да пратим готово из дана у дан док није стасао у познатог врхунског педагога, аутора вредних дела којима је обогатио фонд наше педагошке литературе. Врло ми је тешко да артикулишем наш однос. Он је све оно што чини људско интелектуално и емоционално богатство. Тај однос је стручни, сараднички, пријатељски. Младен је пружена рука кад је човеку тешко, саветник да упути, друг да подржи, мудар да прекори и опомене, видовит да сагледа, проницљив да предложи, практичан да оствари. Дужан сам му толико да му узвратити не могу. Помогао ми је да се извучем из Сарајева кад је у Босни и Херцеговини букнуо рат. И не само мени. Помогао ми је да напредујем у универзитетској каријери. И мени и другима. И Учитељском факултету којим је дуго управљао. Младен је човек промене, никад се не мири са постојећим. Кад поменем реч *иновација*, увек се сетим њега. Готово да су постали синоними. У себи је сјединио идеје које вуку напред и огромну енергију да истраје у реализацији.

Погледајте зграду Учитељског факултета од сутерена до поткровља и обратно, свуда ћете видети и осетити Младенов стваралачки и домаћински отисак. Стварао је услове да Факултет напредује у складу са временом, свакодневно променљивим, технолошким, информатичким. Зато се за наш Факултет може рећи да прихвата што је добро и ново у свету и да у наше образовно поље емитује најновије домете образовне технологије и тако и другима помаже да се мењају и напредују. Као да је прихватио мудри савет Станислава Жежи Леца – *и кад си на врху, мораш се пењати.*

Целовито сагледавање стваралачке личности Младена Вилотијевића мора да обухвати три аспекта: његов допринос развоју образовања у Србији, управљање образовно-васпитним установама и ауторска педагошка дела и радове.

Познато је да је професор Вилотијевић је први у Србији и тадашњој Југославији покренуо идеју факултетског образовања учитеља. Знам да се на њега устремила лавина незадовољства и отпора оних којима није било у интересу да се укину педагошке академије и формирају учитељски факултети. Учитељски факултети па и овај настали су након деценију и по великог залагања и велике умешности Вилотијевића. Формирани су у години која је економски била најнеповољнија, у време највеће инфлације у свету, у зло доба, у године гладне. Увођење високошколског образовања за учитеље био је историјски догађај не само за школство него и за српску културу. Захваљујући његовом залагању, донесен је први Закон о домовима и први Програм васпитног рада у домовима ученика. Коаутор је Прве написане *интернатске педагогије* како је ту књигу (*Васпитни рад у домовима ученика*) назвао познати професор свеучилишта у Загребу, Златко Преград.

Педагошко руковођење и управљање је друга важна област Вилотијевићевог стваралаштва. Где год је радио,

остављао је дубоке трагове. У почетку учитељевао је у заосталом муслиманском месту где је изградио школу. План је начинио на кеси за шећер. Основне школе у Барошевцу и Радовцима, у којима је био директор, биле су угледне установе, сарађивале су са тадашњим Југословенским заводом за проучавање школских и просветних питања. Као руководилац васпитне службе у Дому железничких ученика и студената предложио је да се оснује Заједница ученичких домова Србије. Био је њен први председник, касније и председник Заједнице ученичких домова Југославије. Експериментална целодневна школа „Браћа Рибар“, чији је директор био Вилотијевић, била је по својим остварењима, позната у свету. Председник ОЕЦД-а господин Гас је посетио ову школу, одушевио се њеним вредним остварењима и о томе говорио у предавању одржаном у Београду.

Ова зграда, у којој се данас налазимо, је пре него што је Вилотијевић дошао за директора Академије, била права руина. Све је измењено. Изграђен канцеларијски простор у приземљу, 1000 квадратних метара у поткровљу за кабинете наставника, клуб за наставнике, салон у приземљу за госте, неколико стотина метара новог пословног простора у дворишту зграде. Овај Факултет, а пре тога Педагошка академија, је био најопремљенији у бившој Југославији. Био је стециште иновација и место окупљања најпознатијих педагога, научника из свих бивших југословенских република. Ова образовна институција била је расадник педагошких иновација.

Трећа област у којој је професор Вилотијевић исказао свој креативан дух је ауторски научно-педагошки рад у коме је испољио завидно познавање теоријских домета у овој области у свету, дубоку аналитичност и стваралачко понирање у најактуелнија питања савременог образовања. Остварио је задивљујућу плодност и продукцију. Као аутор или коаутор објавио је 43 кљиге и 6 брошура или обимних студија. Најпознатији је и нај-

признатији савремени аутор на овим просторима који је објавио вредне и од критике високо оцењене књиге о вредновању рада школе, организацији и руковођењу школом, дидактичкој ефикасности наставног часа, дидактичким теоријама, врстама наставе, иновацијама у настави. Тротомна Дидактика је врхунски резултат његовог научног рада. Најпознатија је и највише коришћена дидактика у нас. Досад су објављена четири издања, а биће их још. Значајно је обогатио наш педагошки фондус. Очекујемо нова вредна остварења.

БИОГРАФИЈА

Младен Вилотијевић рођен је 22. марта 1935. године у Сијерчу, Рогачица општина Бајина Башта, Ужице. Основну четвороразредну школу завршио је у Костојевећима, нижу гимназију у Завидовићима, Учитељску школу у Тузли. Апсолвирао је на Филозофском факултету у Београду, а дипломирао у Сарајеву. Последипломске студије завршио је на Филозофском факултету у Сарајеву. Магистрирао на тему: *Потребе ученика као детерминирајући фактор програмирања васпитног рада у домовима ученика*. Докторирао на истом факултету на тему: *Утицај система комплексног вредновања на васпитно-образовне резултате у школи*.

Учитељевао је у школама Босне и Херцеговине: у Чалићу, Лопарама, Растошници, Теочаку, Јасиковцу, Чардачинама; радио у неподељеној школи и у комбинованим одељењима; водио алфаветске течајеве, продужне течајеве (ранг млађих разреда основне школе) и течајеве основних знања (ранг шестогодишње основне школе) као и течајеве за просвећивање женске сеоске омладине. У Јасиковцу је отворио основну школу, био њен први учитељ, која је радила у згради намењеној за верску наставу (мектебу). Уз ангажовање мештана, без икакве

државне помоћи, организовао је изградњу наменске школске зграде. Учитељску каријеру, по одслужењу војног рока, наставио је у Моровићу, Србија, Аутономна покрајина Војводина.

Од 1960. године ради на територији града Београда. Био је директор сновних школа „Милорад Лабудовић Лабуд“ у Барошевцу и „Моша Пијаде“ у Рудовцима, општина Лазаревац. У Барошевцу је, новчаним средствима мештана, дограђено неколико учионица и других просторија за школске потребе. Школе у Барошевцу и Рудовцима, као веома афирмисане, сарађивале су са Југословенским заводом за проучавање школских просветних питања. У Рудовцима су експериментално проверавани програми васпитног рада које је сачинио Републички завод за основно образовање и образовање наставника Србије.

Од 1966. до 1972. године био је руководиолац васпитне службе Дома железничких ученика и студената у Београду. У то време статус и делатност ових установа нису били законски нити стручно-програмски регулисани и нормирани. Предложио је да се формира Заједница домова ученика Србије и био њен први председник. Иницирао је веома запажену активност у правном и стручном нормирању делатности ових институција. Захваљујући активности Заједнице домова ученика донет је први Закон о домовима ученика и први Програм васпитног рада ових институција у Србији. Покренута је запажена издавачка делатност Заједнице. Ангажовањем колектива аутора написана је и прва књига „*Васпитни рад у домовима ученика*“ која је по, оцени тадашње стручне и научне јавности, приказа компетентних научника, оцењена као први уџбеник интернатске педагогије код нас (Златко Преград, Педагошки рад, Загреб).

Иницирао је школовање васпитача за домове ученика отварањем одељења Педагошке академије из

Љубљане у Београду, и био његов први руководилац. Педагошка академија у Љубљани је једина у тадашњој Југославији имала смер за школовање домских педагога. Одељење у Београду имало је свој одсек у Сарајеву. На овом Одељењу школовани су први домски васпитачи у Србији и Босни и Херцеговини. Договором са Филозофским факултетом у Сарајеву измењен је план и омогућен наставак школовања ових домских кадрова на групи за педагогију Факултета. Заложиво се за отварање Одељења за педагогију Филозофског факултета из Сарајева у Београду и био његов руководилац. У то време у Србији су још увек биле учитељске школе, те су на поменутом Одељењу љубљанске академије школовани и први учитељи са вишом спремом.

Као председник Заједнице домова ученика покренуо је израду вишегодишњих програма стручног усавршавања васпитача. По избору за председника Заједнице домова Југославије активност стручног усавршавања васпитача пренета је на југословенски ниво. Више година радиле су школе за васпитаче у Црквеници, Петровцу на Мору и Охриду.

Године 1972. изабран је за директора Основне школе "Браћа Рибар" (сада "Краљ Петар I") у Београду. Ова школа је, у то време, радила по експерименталном програму целодневне организације наставе (целодневна школа) и учења страног језика. У овој школи је остао све до 1980. године. Основна школа „Браћа Рибар“, по својим остварењима, била је једна од најугледнијих школа у тадашњој Југославији. Експертска група ОЕЦЕД-а боравила је и проучавала активност ове школе. Директор ОЕЦЕД-а (господин Gas) је одржао предавање у Београду у коме је најпохвалније говорио о раду ове школе. О раду ове школе писано је у појединим часописима у иностранству (Мађарска и Шведска). О њеном запаженом раду поднет је извештај ОЕЦЕД-у

Године 1978. изабран је за професора педагогије и дидактике на Педагошкој академији за образовање учитеља. Од 1978. до 1980. ове предмете предавао је хонорарно, а од 1980. прелази у радни однос. Од 1980. до 1982. године био је помоћник директора за наставу, члан пословодног одбора а од 1982. до 1993. године је директор Академије до њеног укидања и оснивања Учитељског факултета. На Академији је покренуо богату издавачку делатност и рад Педагошке трибине. На овој трибини вођене су расправе о многим важним питањима, међу којима и о потреби високошколског образовања учитеља. Залагањем Академије одржани су многи стручни скупови, округли столови о високошколском образовању учитеља. Један је од покретача оснивања Савеза учитеља и организовања више стручних скупова међу којим и два конгреса. Савеза учитеља који се активно укључио у борбу за остваривање идеје о високошколском образовању коју је покренуо М. Вилотијевић. Коначно ова идеја, након расправе и залагања, које су трајале више од једне деценије, је и остварена.

По оснивању Учитељског факултета изабран је за професора дидактике. Такође је изабран и за првог декана овог Факултета и на овој дужности остао је до половине јануара 2002. године. Почетком октобра 2002. године је пензионисан. Радио је на неколико факултета у Босни и Херцеговини: на Филозофском факултету у Источном Сарајеву (Пале), Унивезитету Апејрон у Бања Луци, Педагошком факултету Унивезитета у Сарајеву и Факултету друштвених знаности“ Миленко Бркић“ Универзитета Херцеговина на коме је изабран за емеритуса.

Аутор је 43 књиге, 6 брошура и око 200 стручних чланака, рецензија и приказа објављених у стручним часописима. Аутор је око 20 библиографских јединица објављених у *Педагошкој енциклопедији* и *Педагошком речнику* и око 60 библиографских јединица објављених у Лексикону образовних термина. Др Вилотијевић учество-

вао је у реализацији више научних пројеката. Био је члан тима за израду и реализацију пројекта Републичког завода Босне и Херцеговине *Вредновање рада у основном и средњем образовању БиХ, Целодневне школе* и др. Један је од носилаца израде и реализације пројекта *Чиниоци, индикатори и методе унапређивања васпитно-образовног рада у основном образовању* који је финансирало Министарство за науку Републике Србије. Такође је био носилац више пројеката који су реализовани на Учитељском факултету: *Наша основна школа будућности* – наручилац Министарство просвете Републике Црне Горе и Србије; *Мултимедијалне интерактивне учионице* и неки други пројекти.

Др Младен Вилотијевић био је, и члан је редакција више часописа: члан редакције и главни уредник „Педагогије“ (16 година) „Економика образовања“, „Наша школа“, „Иновације у настави“ (одговорни уредник), „Директор школе“ (одговорни уредник), „Образовна технологија“ (главни уредник), „Методичка пракса“ (одговорни уредник).

Члан је и главни уредник Међународног часописа „Образовање – теорија и пракса“ чији су издавачи били државна Руска академија образовања из Москве и Заједница учитељских факултета Србије, Београд.

Др Вилотијевић је учесник више научних и стручних конгреса и конференција: Осми конгрес Савеза педагошких друштава Југославије, 1995; Међународни научни скуп „Традиције и иновације у условима социјалних промена, Златибор, 1995; Научни скуп у Москви „Традиције и иновације у условима социјалних промена“, септембар 1996.

Др Вилотијевић био је члан више стручних друштава и организација: Просветног савета Србије, разних комисија Просветног савета Србије, председник Савеза педагошких друштава Југославије, председник Савеза

заједница учитељских домова Југославије и председник
Заједнице домова Србије

За своју научну, наставну и друштвену активност др
Вилотијевић добио је више признања: *Орден заслуга за
народ са сребрном звездом* 1978. године; *Орден „Вук
Караџић“*, 2001. године; *Октобарску награду „Доситеј
Обрадовић“*, 1979. године;

Члан је Руске академије образовања у Москви
(1996)

БИБЛИОГРАФИЈА

I Књиге (монографије, уџбеници)

1. *Васпитни рад у домовима ученика*, „Делта-прес“, Београд, 1973, (коаутор са др Д. Франковићем, др Т. Продановићем и Б. Ракићем и др.) стр. 66.
2. *Програмирање рада школе „Свјетлост“*, Сарајево, 1976 (коаутор са академиком др П. Мандићем), стр. 280.
3. *Програмирање рада школе*, друго допуњено издање, (коауторски рад), "Свјетлост", Сарајево, 1978, стр. 370.
4. *Самовредновање радника основне и средње школе*, „Привредно-финансијски завод, Београд, 1978. (коаутор са др Х. Ђозићем).
5. *Примери програмирања рада школе*, „Економика школе“, 1979, стр. 280.
6. *Вредновање рада у школи* (коауторски рад са академиком П. Мандићем) "Свјетлост", Сарајево, 1980, стр. 264.
7. *Педагошка документација у функцији унапређивања педагошког рада*, „Економика образовања“, Београд, 1981, стр. 181.

8. *Педагошка функција савремене образовне технологије*, „Свјетлост“, Сарајево, 1986. (коаутор са др Мандићем и др В. Мужићем), стр. 51.
9. *Образовање и усавршавање учитеља за примену савремене образовне технологије* „Савез учитељских друштава Србије и Учитељско друштво „Милоје Павловић“, Крагујевац, 1989.
10. *Вредновање рада школе*, „Центар за усавршавање руководиоца у образовању“, Београд, 1991.
11. *Вредновање педагошког рада школе*, „Научна књига,, Београд,, 1992., стр. 329
12. *Основе научне организације рада*, ЦУРО, Београд, 1992.
13. *Организација и руковођење школом*, "Научна књига", Београд, 1993, стр. 352.
14. *Примери програмирања рада школа*, "Економика образовања".
15. *Евалуација дидактичке ефикасности наставног часа*, Учитељски факултет, Београд, 1995.
16. *Системско-теоријске основе наставног процеса*, Учитељски факултет и ЦУРО, Београд, 1995.
17. *Модел годишњег програма рада школе*, ЦУРО, Београд, 1995.
18. *Праћење, мерење и вредновање рада школе*, ЦУРО, Београд, 1996, стр. 100.
19. *Руководећа функција директора школе*, ЦУРО, Београд, 1996.
20. *Програмирање у функцији ефикасније организације и управљања школом*, ЦУРО, Београд, 1996.
21. *Организаторска функција директора школе*, ЦУРО, Београд, 1996, стр. 66
22. *Педагошко-инструктивна функција директора школе*, ЦУРО, Београд, 1996, стр. 32.
23. *Системско-теоријска основа наставног процеса*, Учитељски факултет, Београд.
24. *Дидактичке теорије*, Учитељски факултет, Београд.
25. *Врсте наставе*, Учитељски факултет, Београд.

26. *Дидактика I, II, III*, Учитељски факултет и Научна књига, Београд, 1999.
27. *Дидактика I, II, III*, (друго издање), Учитељски факултет и Завод за уџбенике, Београд, 2000.
28. *Дидактика I, II, III* (треће издање) БХ Мост, Сарајево, 2001.
29. *Од традиционалне ка информационој дидактици, Педагошко друштво Србије, Београд, 1999.*
30. *Евалуација дидактичко методичке заснованости наставног часа, Учитељски факултет, Београд.*
31. *Вредновање рада ученика у школи*, (друго допуњено издање) Министарство просвјете и културе Републике Српске, Бања Лука, 2004.
32. *Иновације у универзитетској настави*, (коаутор Д. Бранковић, Н. Сузић, М. Илић, С. Милијевић, Д. Мандић,) Филозофски факултет, Бања Лука, 2005.
33. *Праћење примене иновација у настави*, Филозофски факултет у Источном Сарајеву и Министарство просвјете и културе, Бања Лука, 2005.
34. *Умијеће оцењивања* (коаутор С. Качапор, М. Кундачина), Педагошки завод Мостар, 2005.
35. *Основе дидактике*, (коаутор Н. Вилотијевић) Школска књига Београд и Универзитет Апејрон, Бања Лука.
36. *Хеуристичка настава* (коаутор Н. Вилотијевић) Учитељски факултет, Врање, 2008.
37. *Иновације у настави* (коаутор Н. Вилотијевић), Учитељски факултет, Врање, 2008.
38. *Школски менаџмент* (коаутор Н. Лалић, Д. Мандић) Школска књига Београд, 2011.
39. *Менаџмент у образовању* (коаутор Н. Лалић, Д. Мандић), Педагошки факултет, Бијељина, 2011.
40. *Менаџмент у образовању* (коаутор са Р. Чаушевић), Сарајево, 2014.
41. *Управљање развојним променама у васпитно-образовним установама* (коаутор са Д. Мандићем), Учитељски факултет, Београд, 2015.

42. Модели развијајуће наставе I (коаутор Н. Вилотијевић), Учитељски факултет, Београд, 2016.
43. Модели развијајуће наставе II (коаутор Н. Вилотијевић), Учитељски факултет, Београд, 2016.

б) Брошуре, приручници, документација

1. *Педагошки досије ученика (коаутор са Т. Продановић), „Заједница домова за децу и омладину Србије, 1973.*
2. *Дневник васпитног рада (коаутор са Т. Продановић), Заједница домова ученика СР Србије, 1973.*
3. *План и дневник рада директора школе, ЦУРО, Београд, 1996.*
4. *Образовање и усавршавање учитеља за примену савремене образовне технологије „Савез учитељских друштава Србије и Учитељско друштво „Милоје Павловић“, Крагујевац, 1989.*
5. *Програмско-планска документација за израду годишњег програма рада школе, ЦУРО, Београд.*
6. *Евалуација дидактичко-методичке заснованости наставног часа - инструментариј, Учитељски факултет, Београд*

II Чланци у зборницима и часописима (избор важнијих чланака)

1. *Систематизација и повезивање градива на примеру обраде врта и воћњака, „Наша школа“, бр.9-10, Сарајево, 1958.*
2. *Комбиновано рачунало за рад у првом разреду, „Педагошка стварност“ бр 8, Нови Сад, 1959.*
3. *Зидни пано у васпитно-образовном раду, „Наша школа“ бр.1-2, Сарајево, 1962.*
4. *Неуспех ученика основних школа по ступању у школе другог ступња, „Настава и васпитање“ бр. 9-10, Београд, 1963.*
5. *Петминутна испитивања са задацима објективног типа, „Наша школа“ бр. 9-10, 1965.*

6. *Програм стручног усавршавања наставника и његова реализација*, „Живот и школа“ бр. 5-6, Осиек, 1965.
7. *Микро испитивања у настави познавања друштва*, „Живот и школа“ бр. 3-4, Осиек, 1966.
8. *Васпитање ученика за принципијелност у раду и понашању*, Живот и школа“, бр. 1-2, Осиек, 1967.
9. "Планирање и припремање наставника за васпитно-образовни рад", „Економика школа“, бр. 7-8, Београд, 1975.
10. *Планирање и припремање наставника за васпитно-образовни рад*, „Путеви и достигнућа у образовању и васпитању“, бр 3, Сарајево, 1975.
11. *Програмирање рада разредног старешине*, „Путеви и достигнућа“, бр. 4, Сарајево, 1975.
12. *Програмирање рада школске службе саветовања*, „Економика школа“ бр 7-8, Београд, 1975.
13. *Програмирање рада стручних органа школе*, „Економика школа“, бр 9, Београд, 1975
14. *Праћење и вредновање рада школе*, „Економика школа“ бр.10, Београд, 1075.
15. *Програмирање рада стручних актива*, „Економика школа“, бр. 7-8, Београд, 1975.
16. *Програмирање и вредновање рада школе*, „Економика школа“, бр. 10, Београд, 1975.
17. *Програмирање рада директора школе*, „Путеви и достигнућа у образовању и васпитању“, бр. 1-2/75, Сарајево.
18. *Припреме за почетак школске године*, „Економика школа“, бр.10, Београд, 1975.
19. *Програмирање рада самоуправних органа у основној школи*, „Економика школа“ бр. 7-8, Београд, 1976.
20. *Расподела дохотка и средстава за личне дохотке*, у ОШ „Браћа Рибар“ у Београду, „Економика школа“ бр 5, Београд, 1976.
21. *Потребе ученика као детерминиријаћи фактор програмирања васпитног рада*, „Економика школа“ бр. 4, Београд, 1977.

22. *Концепција израде правилника о расподели и вредновању рада*, Економика школа“, бр 9, Београд, 1977.
23. *Самовредновање рада у области васпитања и образовања*, „Економика школа“ бр.11, Београд, 1977.
24. *Праћење и вредновање рада као основа стимулативније расподеле личних доходака у школама*, „Економика школа“ бр 1, Београд, 1977.
25. *„Праћење, мерење и вредновање васпитно-образовног рада“* (коаутор са академиком др П. Мандићем), „Путеви и достигнућа“, бр.4, Сарајево, 1977.
26. *Концепција израде правилника о расподели, праћењу и вредновању рада радника у школи*, „Економика школа“, бр 9, Београд, 1977.
27. *„Праћење, мерење и вредновање васпитно-образовног рада“* (коаутор са академиком др П. Мандићем), „Путеви и достигнућа“, 1978, бр. 2. (наставак)
28. *Праћење и вредновање васпитно-образовног рада школе*, „Путеви и достигнућа“, бр. 4/78.
29. *Самовредновање и вредновање рада наставника*, „Економика школа“ 6/78.
30. *„Праћење, мерење и вредновање васпитно-образовног рада“* (коаутор с академиком др П. Мандићем), „Путеви и достигнућа“, 1978, бр. 3, (наставак)
31. *Потребе ученика као детерминирајући фактор програмирања активности ученика у слободном времену*, „Економика школа“ 10/78.
32. *Програмирање рада педагошко-психолошке службе*, „Инструктор“, бр. 166/78.
33. *Вредновање радног доприноса на основу квалитета остварених резултата у раду*, „Просветно дело“, Скопље, 9-10/78.
34. *Нормирање рада педагога у систему расподеле према резултатима рада*, „Економика школа“, 2/78.
35. *Програмирање и нормирање васпитно-образовног рада у функцији стимулативније расподеле према резултатима рада*, „Економика школа“, 3/78.

36. *Вредновање у функцији стимулативније расподеле личних доходака у школи*, „Просветно дело“ бр. 5-6/78, Сарајево.
37. *Аналитичка процена послова и радних задатака*, „Просветно дело, 7-8/78, Скопље.
38. *Вредновање у функцији стимулативније расподеле према резултатима рада*, Прилог подлистак „Просветног листа“, бр. 855.
39. *Нормирање рада наставника у школи*, „Инструктор“, бр. 173. Београд, 1979.
40. *Нормативи за нормирање рада наставника школе*, „Економика школа“ бр 1, Београд, 1979.
41. *Нормирање повремених радних обавеза наставника школа*, „Економика школа“ бр. 2, Београд, 1979..
42. *Програмирање, нормирање и вредновање рада педагошко-психолошке службе школе*, „Наша школа“ бр 3-4, Сарајево, 1979.
43. *Примери програмирања и нормирања рада школе*, „Економика школа“ 8-9, Београд, 1979.
44. *Нормирање рада директора школе*, „Економика школа“ бр. 4, Београд, 1979.
45. *Друштвени и педагошки значај и функција програмирања васпитно-образовног рада школе*, Настава и васпитање бр. 3, Београд, 1980.
46. *Примери програмирања и нормирања рада школе*, „Економика школа 8-9, Београд, 1980.
47. *Нормирање времена потребног за припремање наставника у васпитно-образовном раду*, „Економика школа“ бр. 1, Београд, 1980.
48. *Нормирање времена потребног за повремене активности наставника*, „Економика школа“ бр. 2, 1980.
49. *Нормирање рада педагошко-психолошке службе у школи*, „Економика школа“ бр 3, Београд, 1980.
50. *Педагошка документација у функцији унапређивања васпитно-образовног рада у школи*, објављено у књизи „Место и улога наставе у трансформацији одгоја и

- образовања на самоуправним основама“, „Педагошко књижевни збор“, Загреб, 1981.
51. *Вредновање квалитета остварених резултата у васпитно-образовном раду школе*, у књизи: „Вредновање педагошког рада“, Савез педагошких друштава Југославије, 1982.
 52. *Вредновање васпитно-образовног рада и његов значај за осавремењавање педагошке праксе*, Зборник радова Првог конгреса педагога Србије, „Настава и васпитање“, Београд, 1982.
 53. *„Систем категорија и скале процене евалуација дидактичко-методичке заснованости наставних часова“*, „Економика школа“ бр.6, Београд, 1984,
 54. *Улога стручних сарадника у јачању идејне и васпитне функције школе*, Савез педагошких друштава Југославије, Београд, 1984.
 55. *Праћење и вредновање реализације програма педагошко-психолошке службе*, „Економика школа“ бр. 4, Београд, 1984.
 56. *Шта мерити и како мерити*, „Економика школа“ бр. 8-9, Београд, 1984.
 57. *Стална процена квалитета обављених послова и радних задатака педагога школе*, „Економика школа“ бр. 5, Београд, 1984.
 58. *Неопходност корените реформе образовања и усавршавања учитеља*, Зборник радова Први конгрес учитеља Србије, 1984.
 59. *Правци, реформе и задаци Педагошке академије у образовању учитеља за савремене функције у основној школи*, Зборник радова са симпозијума Образовање учитеља, Педагошка академија у Београду и Савез учитеља Србије, Београд, 1984.
 60. *Послови и задаци директора и педагошко-психолошке службе*, у месецу марту, „Економика школа бр 3, Београд, 1984.
 61. *Мерила за вредновање доприноса васпитно-образовних организација у стицању дохотка слободном*

- разменом рада, објављено у књизи „Непосредни односи у задовољавању кадровских потреба у систему слободне размене рада“, Савезни одбор синдиката радника у делатностима васпитања и образовања, науке и културе, Београд, 1985.*
62. *Изучавање потреба и интереса као основа успешнијег програмирања и вредновања васпитно-образовног рада у школи, објављено у књизи „Огледи и искуства“, Међуопштински завод Титово Ужице и „Просветни преглед“, 1985.*
 63. *Информациони систем као услов ефикаснијег управљања у образовању, „Иновације у настави“, бр 4, Београд, 1985*
 64. *Програм вредновања и праћење васпитно-образовног рада, „Економика школа“ бр 8-9, Београд, 1985.*
 65. *Нови приступ школском планирању, „Економика школа“ бр 5-6, Београд, 1985.*
 66. *Примена комплексног система вредновања у функцији стимулативније расподеле према раду у школи, „Економика школа“ бр 1, Београд, 1985.*
 67. *Мерила за вредновање доприноса васпитно-образовних организација и функција стицања дохотка слободном разменом рада, „Економика школа“ бр2, Београд, 1985.*
 68. *Мерила за вредновање доприноса васпитно-образовних организација, Зборник радова „Непосредни односи у задовољавању образовних и кадровских потреба“, „Нова просвета“, Београд, 1985.*
 69. *Савремено опремање педагошких академија за образовање учитеља, „Иновације у настави“, бр. 3, Београд, 1986 стр. 114-120.*
 70. *Савремено опремање педагошких академија за образовање учитеља, „Иновације у настави“, бр. 4, Београд, 1986.*
 71. *Слободно време у програмској структури образовања учитеља и васпитача, у књизи: „Образовање васпитача и учитеља“, „Мисао“, Нови Сад, 1986.*

72. *Иновативније понашање у школама је неодвојиво од окружења*, „Иновације у настави“, број 1, Крушевац, 1988, Округли сто листа „Политика“ и часописа „Иновације у настави“ – Технолошка модернизација васпитно-образовног рада, стр. 29-32.
73. *Дидактички аспекти превазилажења ограничења предметно-разредно-часовног система наставе у школи будућности*, „Педагогија“ бр. 4, Београд, 1989.
74. *Вредновање битна компонента организације наставе као целовитог сазнајног система у средњим школама*, у књизи: *Школа пред изазовом сутрашњице*, Зборник радова поводом 65 година живота и рада Н. Поткоњака, 1989, стр. 138-145.
75. *Оспособљавање наставника за примену савремене информационе технологије*, у књизи: *Образовање и информациона технологија*, Педагошка академија, Београд, 1989, стр. 65-84.
76. *Израда 19 библиографских јединица за Педагошку енциклопедију* (у редакцији Н. Поткоњака и др. П. Шимлеше, Завод за издавање уџбеника, Београд, ИРО „Школска књига“, Загреб, СОУР „Свјетлост“, Сарајево и др. 1989: Акваријум, стр. 13.; Базен школски, 45; Читаоница, 86; Дводимензионална наставна средства, 161; Фискултурна сала, 208; Графоскоп у настави, 235; Илустрација у настави, 261; Инсектариј, 272; Кабинет у настави, 375; Лабораторија у школи, 427; Наставничка зборница, 102; Планетаријум, 197; Рачунаљка, 284; Радионица школска, 285; Респондер у настави, 308; Тераријум у школи, 441; Тродимензионална средства, 452; Вежбалиште, спортска, 498; Збирка наставних средстава, 523.
77. *Специфичност планирања васпитно-образовног рада у првом разреду основне школе*, (коаутор са Пером Бркићем) у књизи *Оријентациони распоред васпитно-образовног рада са дидактичким упутствима за I разред*, Педагошка академија за образовање учитеља и

- Завод за унапређивање васпитања и образовања, Београд, 1990.
78. *Наставник у условима савременог научног и технолошког развоја*, Зборник радова *Наставник у условима савремених промена*, Бања Лука 1991, стр. 25-30.
 79. *Утицај комплексног система вредновања на искоришћеност интелектуалног капацитета ученика*, Зборник радова *Интелектуално активирање ученика*, Педагошка академија за образовање учитеља, Београд, 1991.
 80. *Вредновање рада ученика у школи „Оријентациони распоред васпитно-образовног рада са дидактичким упутствима за II разред*, Педагошка академија за образовање учитеља и Завод за унапређивање васпитања и образовања, Београд, 1991. стр. 1-17.
 81. *Вредновање васпитно-образовног рада и његов значај за осавремењавање педагошке праксе*, Зборник радова Првог конгреса педагога Србије, „Настава и васпитање“, Београд, 1992.
 82. *Вредновање и рејтинг школе*, (коаутор) „Директор школе“, бр.3, Београд, 1992.
 83. *Профил директора погодног за развојне фазе школе*, „Директор школе“ бр. 1, Београд, 1992, стр. 52-60.
 84. *Телематика и експертски систем – основни елементи образовне технологије будућности*, „Иновације у настави“, Београд 1993, стр. 35.
 85. *Програмирање рада директора и стручних сарадника*, „Директор школе“ бр 1-2, Београд, 1993, стр. 504-509.
 86. *Остваривање педагошко-инструктивне функције директора школе*, „Директор школе“ бр. 3, Београд 1993.
 87. *Ауторитет директора школе*, „Директор школе“ 3-4, Београд, 1993.
 88. *Модернизација наставног процеса и нова образовна технологија*, „Васпитање и образовање“, бр. 4, Подгорица, 1994.
 89. *Вредновање успешности директора школе*, „Директор школе“ 3, Београд, 1994.

90. *Директор као организатор и водитељ иновативних промена*, „Директор школе“ 1-2, Београд, 1994.
91. *Припремање и организација седница стручних и управних органа школе*, „Директор школе“ 1-2, Београд, 1994.
92. *Методолошке основе програмирања рада школе*, „Директор школе“ 1-2, Београд, 1994.
93. *Програм вредновања рада школе*, „Директор школе“ број 3, Београд, 1994.
94. *Акциона истраживања у функцији унапређивања педагошког рада школе*, „Директор школе“ број 3, Београд, 1994.
95. *Потребе и вредности као фактор организације васпитног рада* „Директор школе“ број 4, Београд, 1994.
96. *Вредновање рада директора школе* „Директор школе“ број 4, Београд, 1994.
97. *Системски приступ организацији и управљању школом* „Директор школе“ број 1, Београд, 1995.
98. *Појам организације, управљања и руковођења школом*, „Директор школе“ број 3, Београд, 1995.
99. *Програмирање рада директора школе*, „Директор школе“, бр. 2, Београд, 1996.
100. *Вредновање дидактичко-методичке ефикасности наставног часа*, „Иновације у настави“, бр. 2, Београд, 1996, стр. 71-79.
101. *Експериментална верификација модела комплексног система вредновања рада школе*, Зборник са међународног скупа „Иновације и традиција у образовању“, Руска академија образовања, Москва и Заједница учитељских факултета Србије, Београд, 1996. стр. 317-350.
102. *Школа данас и могући правци промјена*, „Директор школе“ број 1, Београд, 1995.
103. *Израда 53 библиографске јединице за Педагошки лексикон* у редакцији др Н. Поткоњака (припремљено за штампу, Завод за уџбенике и наставна средства“, Београд, 1996: АВ средства; Аквариј; Албуми у

настави; Апликације и апликативни материјали; Ауди-
тивна наставна средства; Анимирани филм; Аналогни
рачунар; Биолошка наставна средства; Биолошка
збирка; Графоскоп у настави; Грамофон у настави;
Графопроекција; Демонстрациона средства; Дидакта;
Дидактичка средства; Дидактичка слика; Дидактички
кабинет; Дидактички материјали; Дидактички меди-
јатори; Дијатека; Дискотека; Документација; Дводи-
мензионална наставна средства; Епидијаскоп; Епи-
дијапројектор; Електронски дијапројектор; Експери-
ментална лабораторија; Егземпларна настава;
Електронска учионица; Историјски кабинет; Исто-
ријске слике; Комуникацијска функција медија у
настави; Медијатека; Модели у настави; Мултиматик
кинопројектор; Мултимедијски приступ у образовању;
Наставни пакети; Наставна помагала; Нормативи за
опрему; Објекти у настави; Помоћна техничка
средства; Планетаријум; Радни пројектор; Ручна
рачунаљка; Тродимензионална наставна средства;
Фланелограф; Фланелокарта; Флеш карта; Фонола-
бораторија; Школска лабораторија; Школска збирка;
Штампарија ручна.

104. *Школа сегодњая возможниие направления перемен, (Школа данас и могући правци промена), Обра-
зование: традиции и иновации у условиа социалних
перемен, Руская академия образования, Институт
информатизации образования и Ассоциация учител-
ских факултетов Сербии, Москва 1997.*
105. *Моделовање комплексног система вредновања рада
школе", Зборник са симпозијума: Чиниоци и индикато-
ри ефикасности и методе унапређивања основног
васпитања и образовања, Заједница учитељских факул-
тета и Руска академија образовања, Златибор, 1997.*
106. *Евалуација интеракције ученика на часу, „Дирек-
тор школе“ 1, Београд, 1997.*

107. *Евалуација дидактичке ефикасности наставног часа*, „Директор школе“ бр. 2, Београд, 1997.
108. *Технолошка стратегија и развој универзитета*, „Директор школе“, бр.2, Београд, 2000.
109. *Експерименталне школе као носиоци развојних промена*, „Директор школе“, број 2, Београд, 2001.
110. *Програмирање рада директора школе*, „Директор школе“, број 3, Београд, 2001.
111. *Интерактивне мултимедијалне учионице*, „Образовна технологија“, број 1, Београд, 2001.
112. *Педагошко-инструктивна функција директора*, „Директор школе“ бр. 1, Београд, 2002.
113. *Педагошко-инструктивна функција директора*, „Директор школе“, број 1, Београд, 2002.
114. *Квалитет образовања и школе кључ за 21. век*, „Директор школе“, број 3, Београд, 2002.
115. *Аутономија школе*, „Директор школе“, број 4, Београд, 2002.
116. *Информатичка концепција наставе*, „Образовна технологија“, број 1, Београд, 2002.
117. *Модернизација наставног процеса и нова образовна технологија*, „Образовна технологија“, број 2, Београд, 2002.
118. *Стручно усавршавање наставника применом микро-наставе*, „Образовна технологија“, бр. 3, Београд, 2002.
119. *Евалуаторска функција директора*, „Директор школе“, бр.3, Београд, 2003.
120. *Евалуаторска функција директора - наставак*, „Директор школе“, бр.4, Београд, 2003.
121. *Од традиционалне ка информационој дидактици*, „Образовна технологија“, број 1-2, Београд, 2003.
122. *Евалуација квалитета наставно-научног рада на универзитету*, „Директор школе“, бр.1, Београд, 2005.
123. *Евалуација социо-емоционалне климе на часу*, „Образовна технологија“, бр. 1, Београд, 2004.

124. *Системско-информатичке основе наставног процеса*, „Образовна технологија“, број 2, Београд, 2005.
125. *Развијање социјалних потреба и вредности као циљ васпитања*, (коаутр Н. Вилотијевић), Годишњак САО, 2014, стр 125-130.
126. *Развојне промене и нове улоге наставника у школи* (коаутрски рад Н. Вилотијевић) стр 207-215, Међународни научни скуп „Нове улоге наставника,, Годишњак 2010, Српска академија образовања, Београд.
127. *Конструктивистички приступ образовању и усавршавању наставника за њихове улоге у школи* (коауторски рад, Н. Вилотијевић), стр. 73-84, Научни скуп „Образовање и усавршавање наставника“ – дидактичко-методички приступ, Учитељски факултет у Ужицу, 2010.
128. *Пројектни модел наставе као чинилац квалитетнијег образовног рада са студентима*, (коаутрски рад Н. Вилотијевић) стр 199-208, Научни скуп Настава и учење (стање и проблеми), Учитељски факултет, Ужице, 2011.
129. *Концепција ефикасне школе и наставе као детерминанта образовања и усавршавања наставника*, стр 31-42, Научни скуп „Образовање и усавршавање наставника - Облици и модели, Учитељски факултет у Ужицу, 2012.
130. *Циљеви и образовни стандарди - чиниоци ефикасније организације наставног процеса*, стр 127-140, Научни скуп „Образовање и усавршавање наставника“ - Циљеви и задаци васпитно-образовног рада, Учитељски факултет Ужице, 2009.
131. *Фински васпитно-образовни систем* (коауторски рад Н. Вилотијевић, Образовна технологија, Београд, 2015.

Др Босилка Ђорђевић	
МЛАДЕН ВИЛОТИЈЕВИЋ – ПРОМОТЕР НОВИХ	
ИДЕЈА И МОДЕЛА РАДА У ОБРАЗОВАЊУ	5
Проф. др Данимир Мандић	
НАЈТЕЖЕ А НАЈЛЕПШЕ ЈЕ БИТИ ЧОВЕК.....	15
Б И О Г Р А Ф И Ј А.....	18
Б И Б Л И О Г Р А Ф И Ј А.....	23
I Књиге (монографије, уџбеници)	23
б) Брошуре, приручници, документација	26
II Чланци у зборницима и часописима (избор	
важнијих чланака).....	26